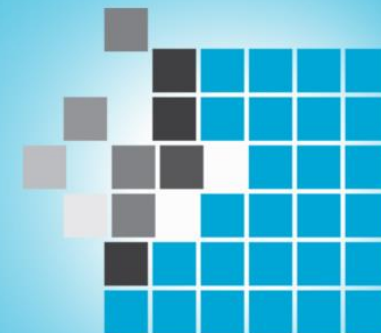

KONFERENCJA BADANIA W EDUKACJI

Warszawa, 19-20 października 2015 r.

dr Radosław Kaczan

dr Piotr Rycielski

**Diagnoza funkcjonowania społeczno-emocjonalnego:
przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

*entuzjaści
edukacji*

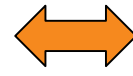
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Poznawcze

Pozapoznawcze

Podstawowe

- Pamięć
- Tempo przetwarzania

Związane z przyswajaniem wiedzy

- Dostęp do informacji
- Interpretacja

Związane ze stosowaniem wiedzy

- Refleksja
- Rozumowanie
- Twórczość

Osiągnięcie celów

- Wytwałość
- Samokontrola
- Pasja

Praca z innymi

- Przyjazne nastawienie
- Szacunek dla innych
- Troska

Zarządzanie emocjami

- Opanowanie
- optymizm
- Pewność

Etap edukacyjny	Narzędzia
RPP	Hexi, Kwestionariusz Styl Adaptacji
pierwszy	Hexi, Skala samokontroli (Tangney, Baumeister),
drugi	Skala samokontroli (Tangney, Baumeister), Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Uczniowie (KPM-U), Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Nauczyciele (KPM-N), Kwestionariusz Minimalizowania Odpowiedzialności (KMO), Kwestionariusz Afektywności Społecznej, TOSC-A, Kwestionariusz „Funkcjonowanie Społeczno-Moralne”, Kwestionariusz Poczucia Własnej Skuteczności (Self-Efficacy Questionnaire for Children), Sondaż Wzorców Adaptacyjnego Uczenia się (Patterns of Adaptive Learning Survey) PALS, Kwestionariusz Samoregulacji Szkolnej (Academic Self-Regulation Questionnaire), Kwestionariusz Skuteczności Nauczycielskiej, Kwestionariusz Ideologii Nauczycielskich
trzeci	Skala samokontroli (Tangney, Baumeister), Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Uczniowie (KPM-U), Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Nauczyciele (KPM-N), Kwestionariusz Minimalizowania Odpowiedzialności (KMO), Kwestionariusz Afektywności Społecznej, TOSC-A, Kwestionariusz „Funkcjonowanie Społeczno-Moralne”

Kwestionariusz *Styl adaptacji*

PROJEKT „MAŁE
DZIECI”

Pozycje kwestionariusza składają się na dwie skale:

1. Skala *Uspołecznienie (8 pozycji)*: opisuje zachowania dziecka związane z posiadaniem kompetencji społecznych, ze swobodą i zaangażowaniem w podejmowaniu kontaktów społecznych
1. Skala *Eksternalizacja (7 pozycji)*: dotyczy częstości doświadczania przez dziecko negatywnych emocji (złości, zniecierpliwienia, zdenerwowania) i częstości podejmowania zachowań wynikających z doświadczania negatywnych emocji, np. niszczenie zabawek, rzucanie przedmiotami, tupanie, krzyk.

Uspołecznienie

3. Ma swoje pomysły w różnych sytuacjach
6. Szybko oswaja się z nowymi sytuacjami
7. Łatwo nawiązuje kontakty z rówieśnikami
10. Potrafi wyrażać swoje upodobania
11. Jest otwarte i ciekawe tego, co dzieje się wokół
13. Potrafi powiedzieć albo pokazać, czego potrzebuje
15. Spontanicznie zwraca się o pomoc do dorosłego
16. Widać, że jest twórcze w tym, co robi, ma swoje pomysły

Wiek	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci starsze uzyskują wyższe wyniki niż dzieci młodsze
Sen	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci, które często doświadczają trudności z zasypianiem uzyskują niższe wyniki • Dzieci które zasypiają w różnych miejscach (czasami w łóżku rodziców, czasami we własnym) uzyskują niższe wyniki
Samokontrola	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci, które potrafią szybko się uspokoić gdy są zdenerwowane uzyskują wyższe wyniki niż dzieci mające z tym trudności • Dzieci, które podporządkowują się podstawowym zwyczajom domowym (siadanie do stołu, sprząatanie po sobie) uzyskują wyższe wyniki niż dzieci niezachowujące się w tym sposób
SCBE	<ul style="list-style-type: none"> • Wynik na skali uspołecznienie koreluje dodatnio z kompetencjami społecznymi dziecka oraz ujemnie ze skłonnością dziecka do reagowania lękiem i wycofaniem w relacjach społecznych

Eksternalizacja

2. W jego kontaktach z dorosłymi jest sporo złości i agresji
4. Zdarza się, że rzuca zabawkami, gdy mu się czegoś odmówi
5. Krzyczy albo tupie, gdy mu się coś nie podoba
8. Gdy jest z czegoś niezadowolony złości się
12. Stawia silny opór, gdy mu się coś nie podoba
17. Szybko się niecierpliwi i denerwuje
18. Wyładowuje swoją złość na zabawkach albo innych przedmiotach

IB

Wiek	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci starsze uzyskują niższe wyniki niż dzieci młodsze
Płeć	<ul style="list-style-type: none"> • Chłopcy uzyskują wyższe wyniki niż dziewczynki
Sen	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci, które często doświadczają trudności z zasypianiem • Dzieci, których rodzice przebywają z nimi do momentu zaśnięcia • Dzieci śpiące w łóżku rodziców
Samo kontrola	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieci, które mają trudności z szybkim uspokojeniem się gdy są zdenerwowane • Dzieci, które nie podporządkowują się podstawowym zwyczajom domowym (siadanie do stołu, sprząatanie po sobie)
SCBE	<ul style="list-style-type: none"> • Wynik na skali eksternalizacja koreluje dodatnio ze skłonnością dziecka do odczuwania złości i podejmowania zachowań agresywnych

HEXI

DZIECIĘCA SKALA FUNKCJI WYKONAWCZYCH DLA RODZICÓW I NAUCZYCIELI (CHEXI)

L.B. Thorell, L. Nyberg (adaptacja - M. Z. Kozłowska)

Proszę dokładnie przeczytać poniższe stwierdzenia i następnie określić, w jakim stopniu to stwierdzenie jest prawdziwe w odniesieniu do badanego dziecka.

Odpowiedzi udzielamy przez zakreślenie jednej z cyfr, od 1 do 5, dla każdego stwierdzenia.

1. Pamięć robocza

Średnia następujących itemów: 1, 3, 6, 7, 9, 19, 21, 23, 24.

2. Planowanie

Średnia następujących itemów: 12, 14, 17, 20.

3. Regulacja

Średnia następujących itemów: 2, 4, 8, 11, 15.

4. Inhibicja

Średnia następujących itemów: 5, 10, 13, 16, 18, 22.

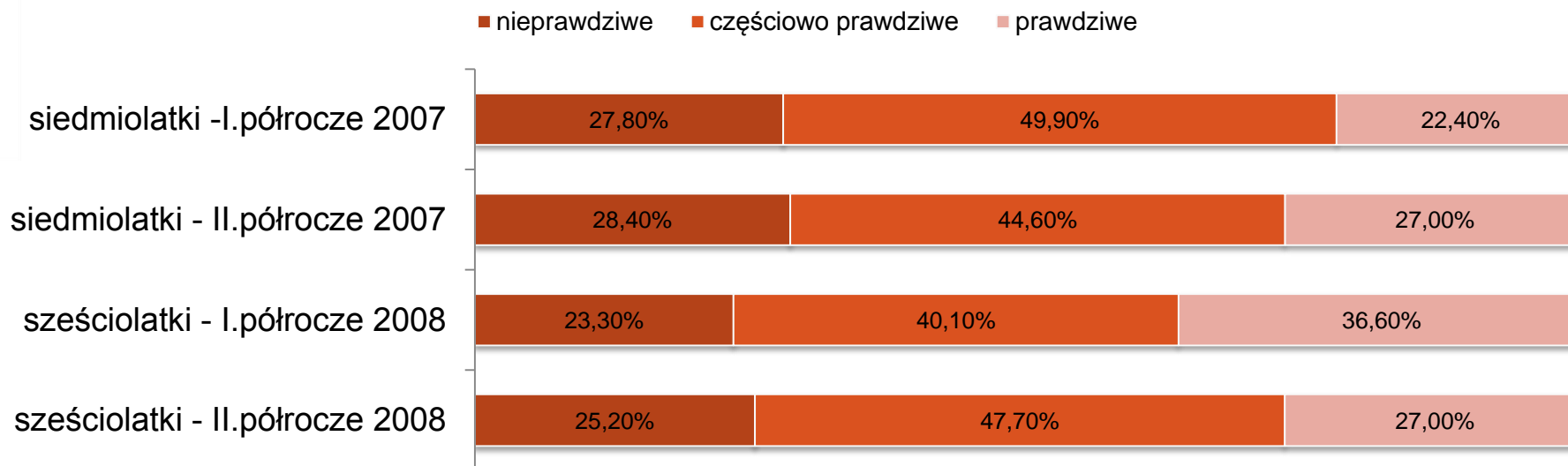
**Pamięć:
Planowanie i
regulacja
Hamowanie**

Regulacja

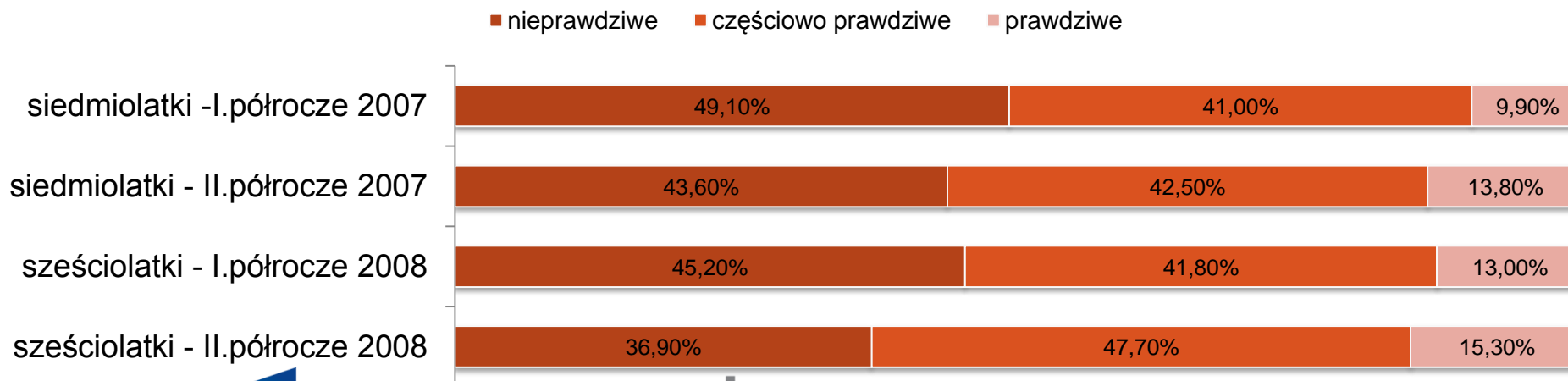

Kiedy ma jakieś zadanie do zrobienia, często jego(jej) uwagę odwraca coś bardziej interesującego

Hamowanie

Dziecko ma trudności z zaprzestaniem wykonywania czynności, pomimo wydania takiego polecenia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Związki z osiągnięciami szkolnymi i pamięcią roboczą

	Pamięć regulacja	Pamięć planowanie	Hamowanie
Matematyka	-,065*	-,223**	-0,033
Pisanie	-,099**	-,178**	-,096**
Czytanie	-,134**	-,243**	-,065*

Umiejętności szkolne

Pamięć Robocza (TPR)

	Pamięć regulacja	Pamięć planowanie	Hamowanie
Pamięć robocza	-0,035	-,136**	-0,031
Przełączanie	-,098**	-,193**	-,098**
Wzrokowa pamięć robocza	-0,048	-,103**	-0,045

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

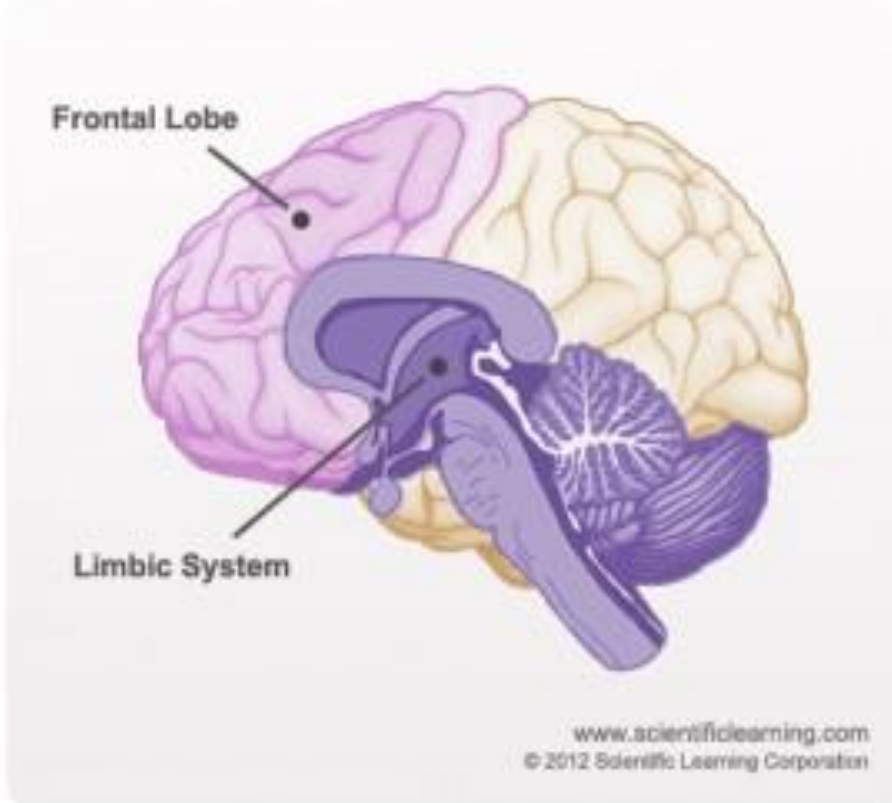
entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Osiąganie celów: samokontrola → samoregulacja

Procesy **samoregulacyjne** można rozpatrywać na czterech poziomach (Baumeister, 2011):

- (1) **regulacji behawioralnej** - np. powstrzymanie się od wykonania jakiegoś ruchu na rzecz innego,
- (2) **regulacji poznawczej**, w którą zaangażowane są takie procesy, jak koncentracja uwagi, pamięć dowolna, hamowanie poznawcze,
- (3) **regulacji emocjonalnej**, która odnosi się do procesów mających na celu regulowanie stanu pobudzenia emocjonalnego oraz sposobów wyrażania emocji i strategii zmiany dominującego nastroju ,
- (4) **kontroli impulsów**, wyrażającej się w próbach odroczenia natychmiastowych gratyfikacji.

High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, and Interpersonal Success

June P. Tangney

George Mason University

Roy F. Baumeister

Case Western Reserve University

Angie Luzio Boone

George Mason University

Procesy **samokontroli**

*Staramy się używać przede wszystkim terminu samoregulacja, ale z naszego punktu widzenia pojęcie **samokontroli** jest bardzo bliskie znaczeniowo, a określenie samodyscyplina jest jedynie nieco węższe*

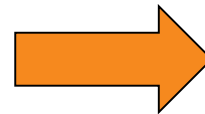
Za Baumeister i in. 2000 s. 17.

10-Item Self-Scoring Self-Control Scale

Adapted from

Tangney, J.P., Baumeister, R.F., Boone, A.L. (2004). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, and Interpersonal Success. *Journal of Personality*, 271-324.

Polskie tłumaczenie i adaptacja

Anna Michałowska

Ludmiła Rycielska

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

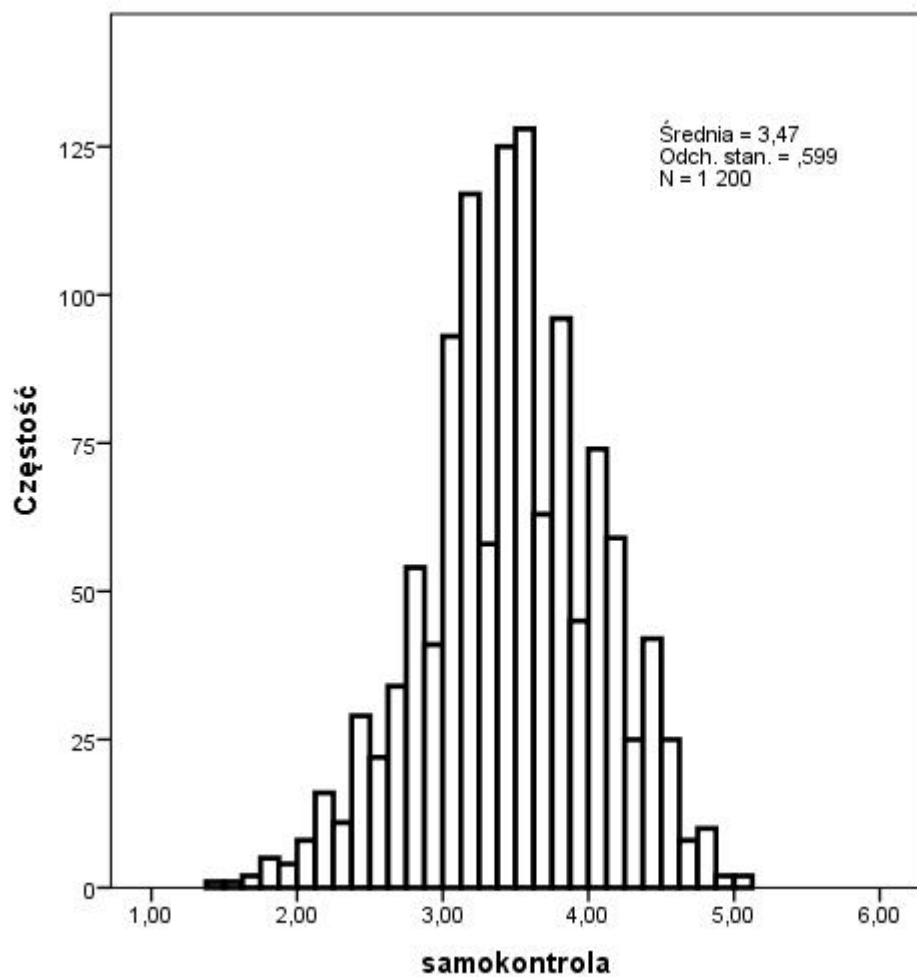
IBE

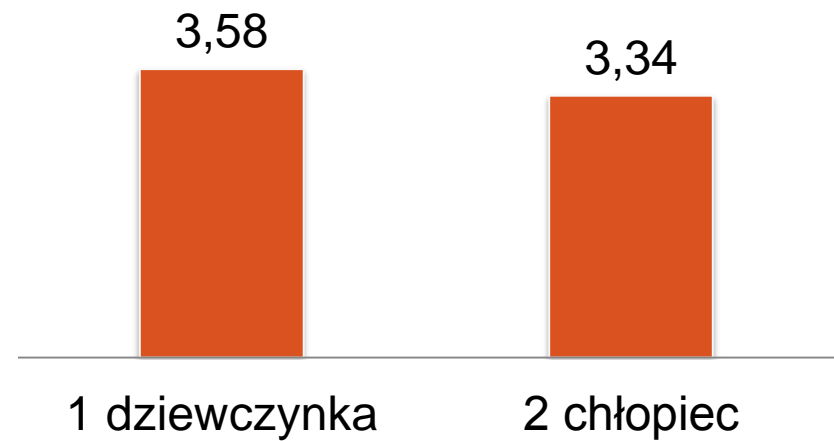
entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Samokontrola oczami rodziców pierwszoklasistów

	ojciec lata nauki	matka lata nauki	status społeczno-ekonomiczny rodziny
samokontrola	,090**	,095**	,155**

Samokontrola i osiągnięcia

	matematyka	czytanie	pisanie
samokontrola	,135**	,169**	,156**

	Inteligencja ogólna	Inteligencja płynna	Inteligencja skryształizowana
samokontrola	,155**	,145**	,131**

Zabawy pomagają w samokontroli ?

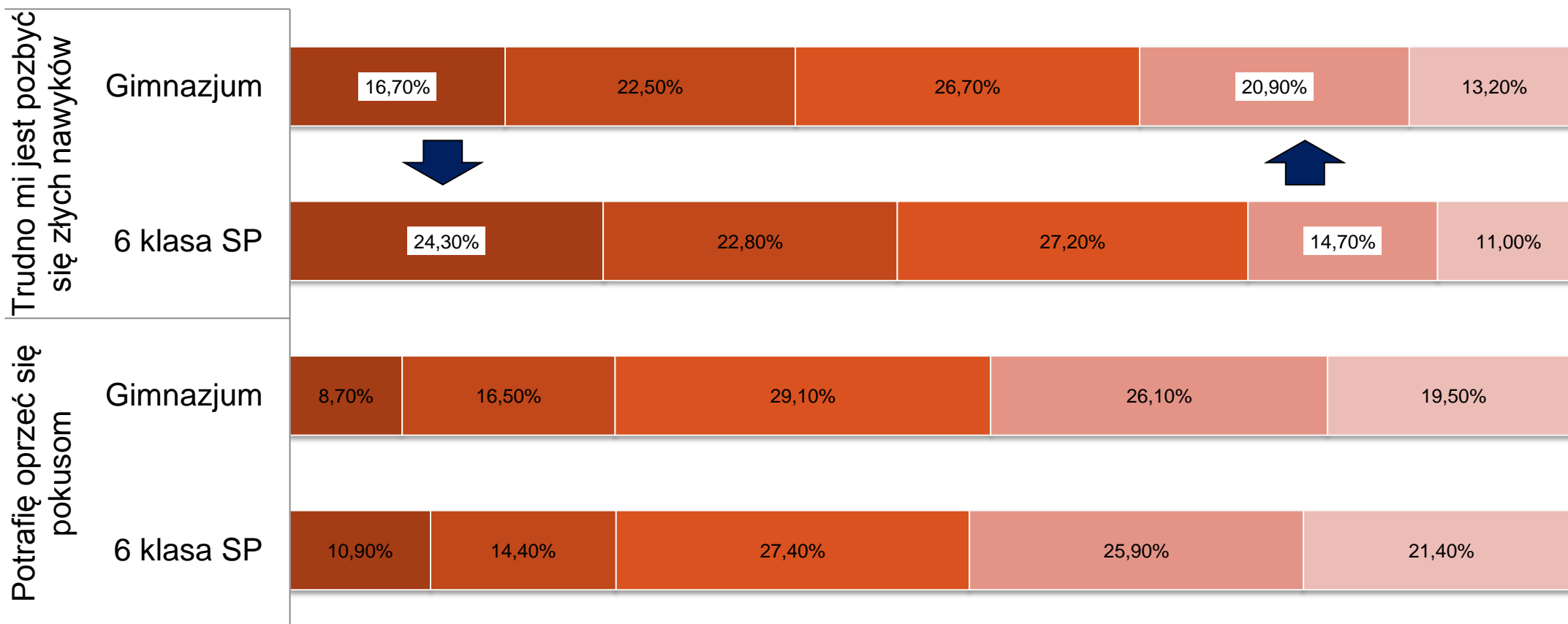
	standardowe zabawy	aktywność twórcza	przyroda
samokontrola	,106**	,156**	,063*

Samokontrola i impulsywność

- Zupełnie do mnie niepodobne
- Niezbyt podobne do mnie
- Do pewnego stopnia podobne do mnie
- W dużym stopniu podobne do mnie
- Bardzo do mnie podobne

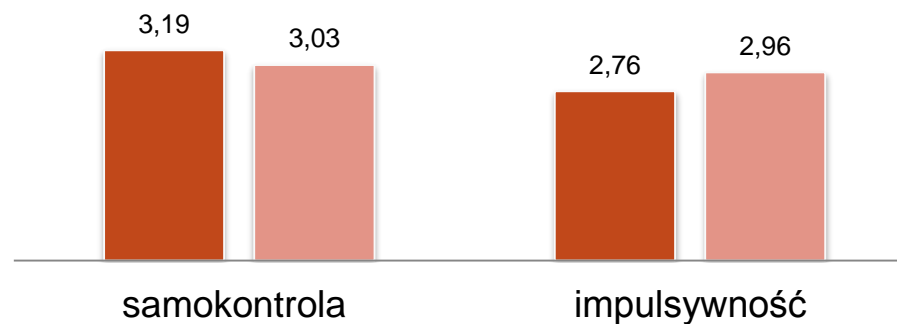
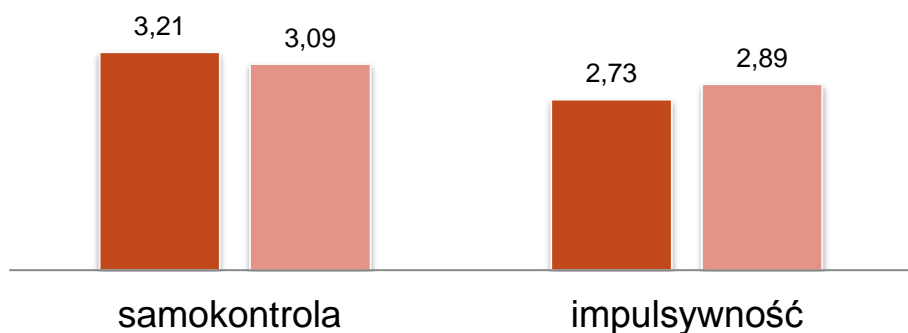

Znaczenie samokontroli

■ 6 klasa SP ■ Gimnazjum

■ wieś i małe miasto ■ duże miasto

6 klasa SP

	pamięć operacyjna	przełączanie	wzrokowa pamięć przestrzenna
impulsywność	-,114*	-,098*	-0,091
samokontrola	,134**	,113*	,105*

Gimnazjum

	pamięć operacyjna	przełączanie	wzrokowa pamięć przestrzenna
impulsywność	-0,041	-0,032	-0,029
samokontrola	,076**	,063*	0,047

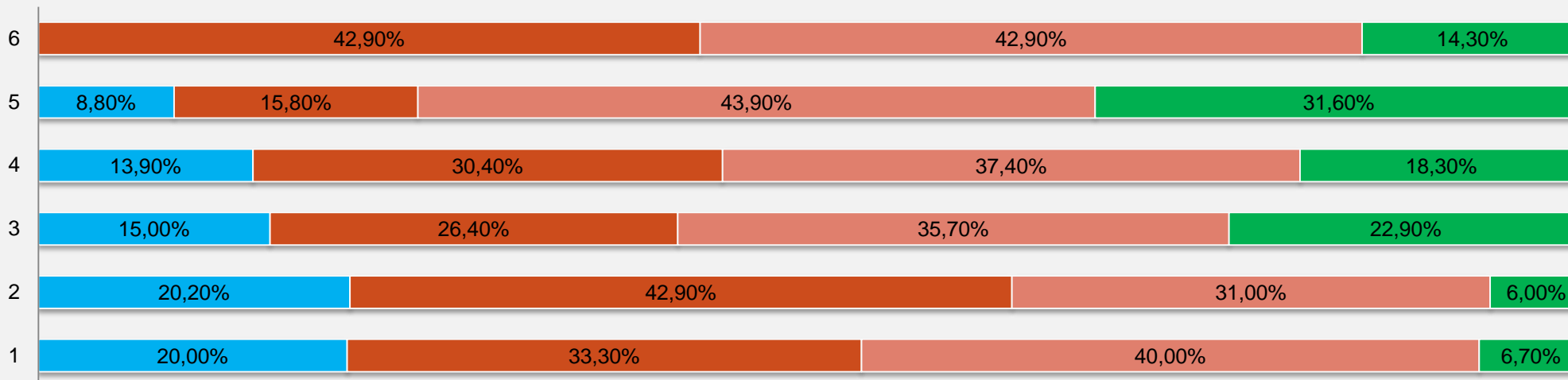

Znaczenie samokontroli w szkole – oceny z matematyki

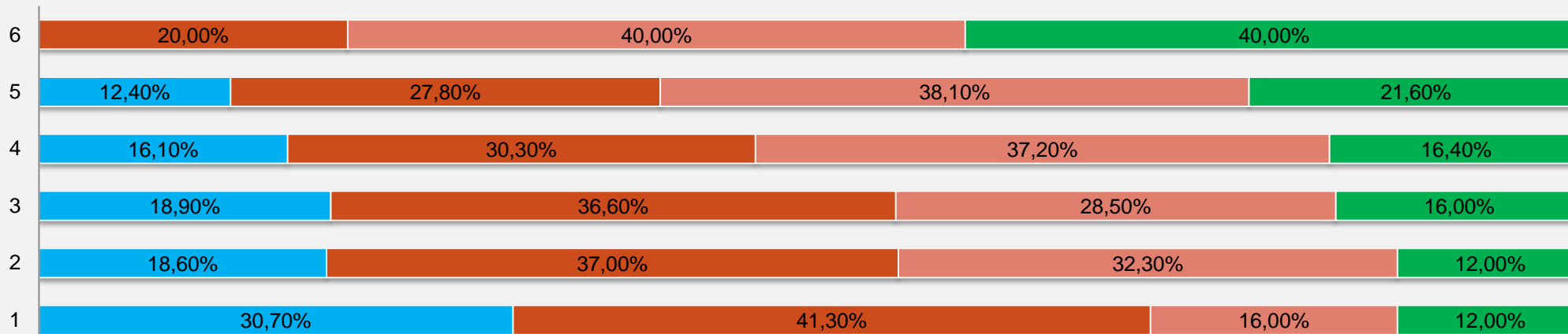
Klasa 6 SP

■ niska samokontrola ■ 2,48 - 3,12 ■ 3,13 - 3,77 ■ wysoka samokontrola

Gimnazjum

■ niska samokontrola ■ 2,48 - 3,12 ■ 3,13 - 3,77 ■ wysoka samokontrola

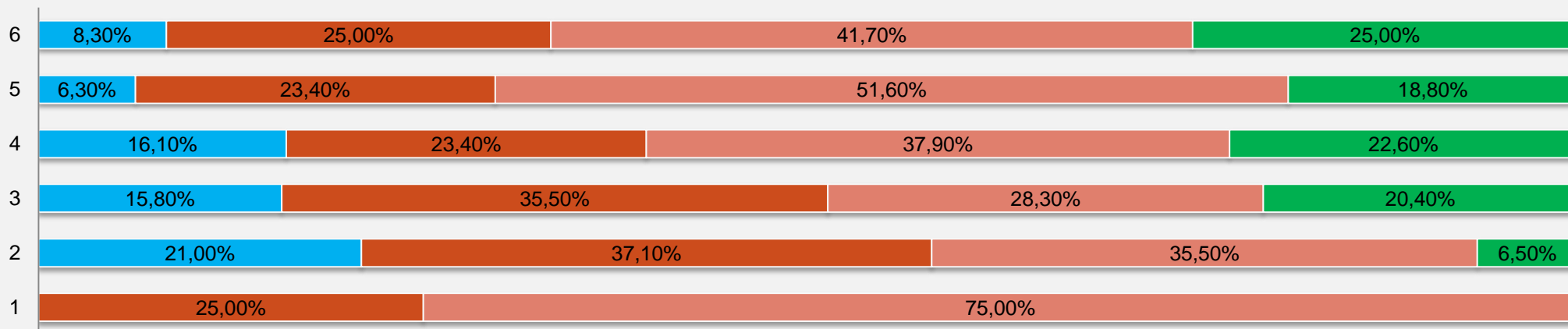

Znaczenie samokontroli w szkole – oceny z języka polskiego

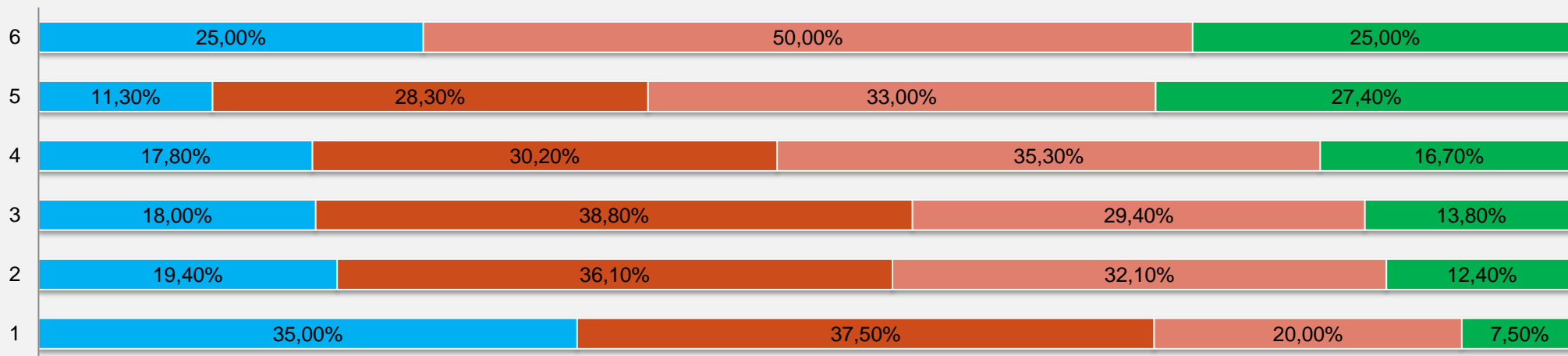
klasa 6 SP

■ niska samokontrola   ■ 2,48 - 3,12   ■ 3,13 - 3,77   ■ wysoka samokontrola

Gimnazjum

■ niska samokontrola   ■ 2,48 - 3,12   ■ 3,13 - 3,77   ■ wysoka samokontrola

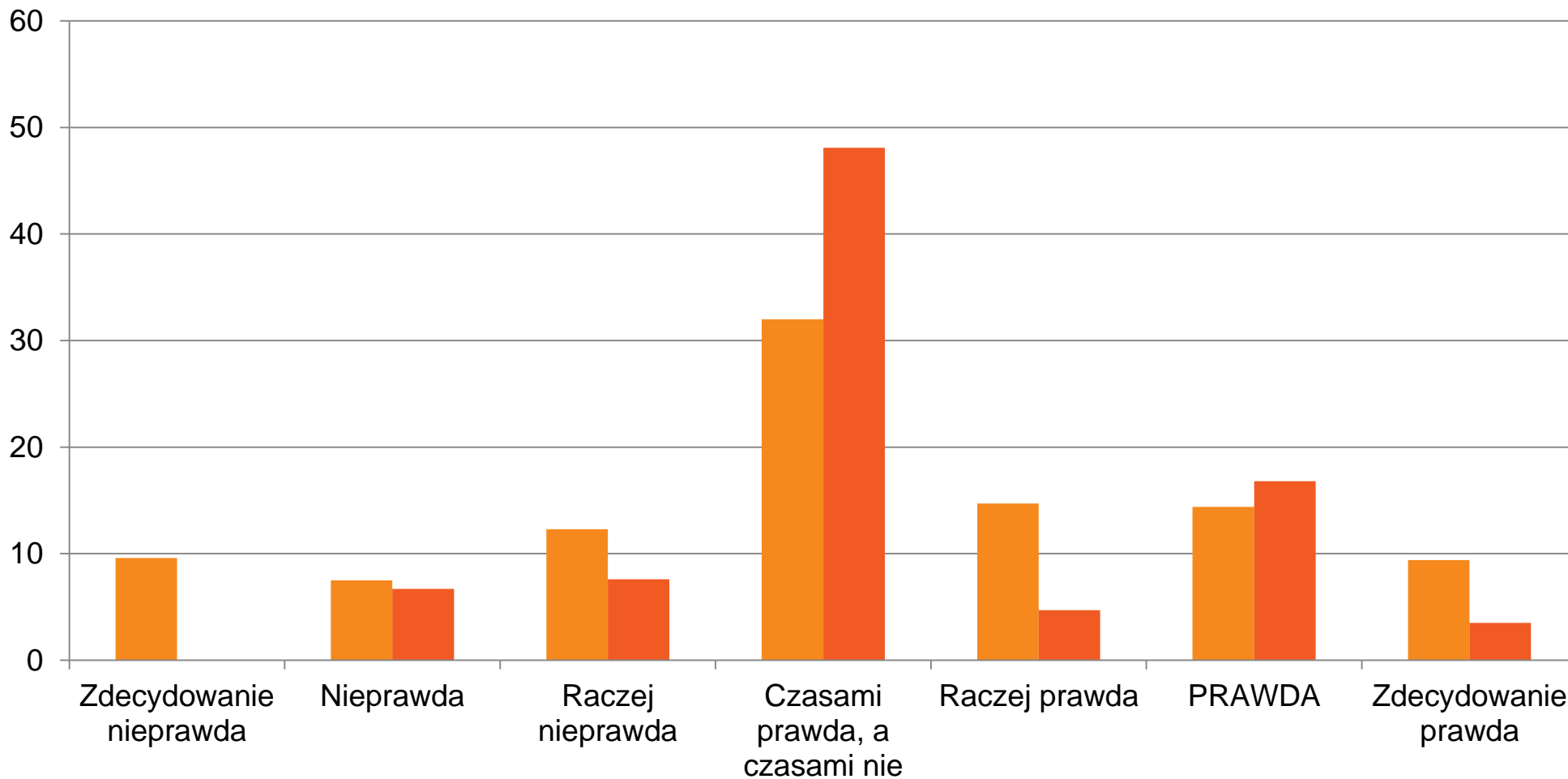
Skale rozwoju moralnego

- **Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Uczniowie (KPM-U),**
- **Kwestionariusz Przekonań Moralnych-Nauczyciele (KPM-N),**
- **Kwestionariusz Minimalizowania Odpowiedzialności (KMO),**
- **Kwestionariusz Afektywności Społecznej (troska, empatia)**
- **TOSC-A (poczucie winy i wstydu, odpowiedzialność)**
- **Kwestionariusz „Funkcjonowanie Społeczno-Moralne”**

Kwestionariusz przekonań moralnych: uczniowie często są niesprawiedliwi w ocenie nauczycieli

uczeń   nauczyciel

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Funkcjonowanie społeczno moralne

- Przypomnij sobie, kiedy obiecałeś coś przyjacielowi. Czy ważne jest, żeby ludzie dotrzymywali obietnic danych przyjaciołom?
- A co myślisz na temat dotrzymywania obietnic w ogóle? Jak ważne jest, żeby ludzie dotrzymywali obietnic danych nawet komuś, kogo ledwo znają?
- Są takie sytuacje, kiedy nieznajomi proszą nas o pomoc. Czy ważne jest pomaganie osobom nieznajomym, nawet jeśli coś nas to kosztuje (np. czas, pieniądze)?

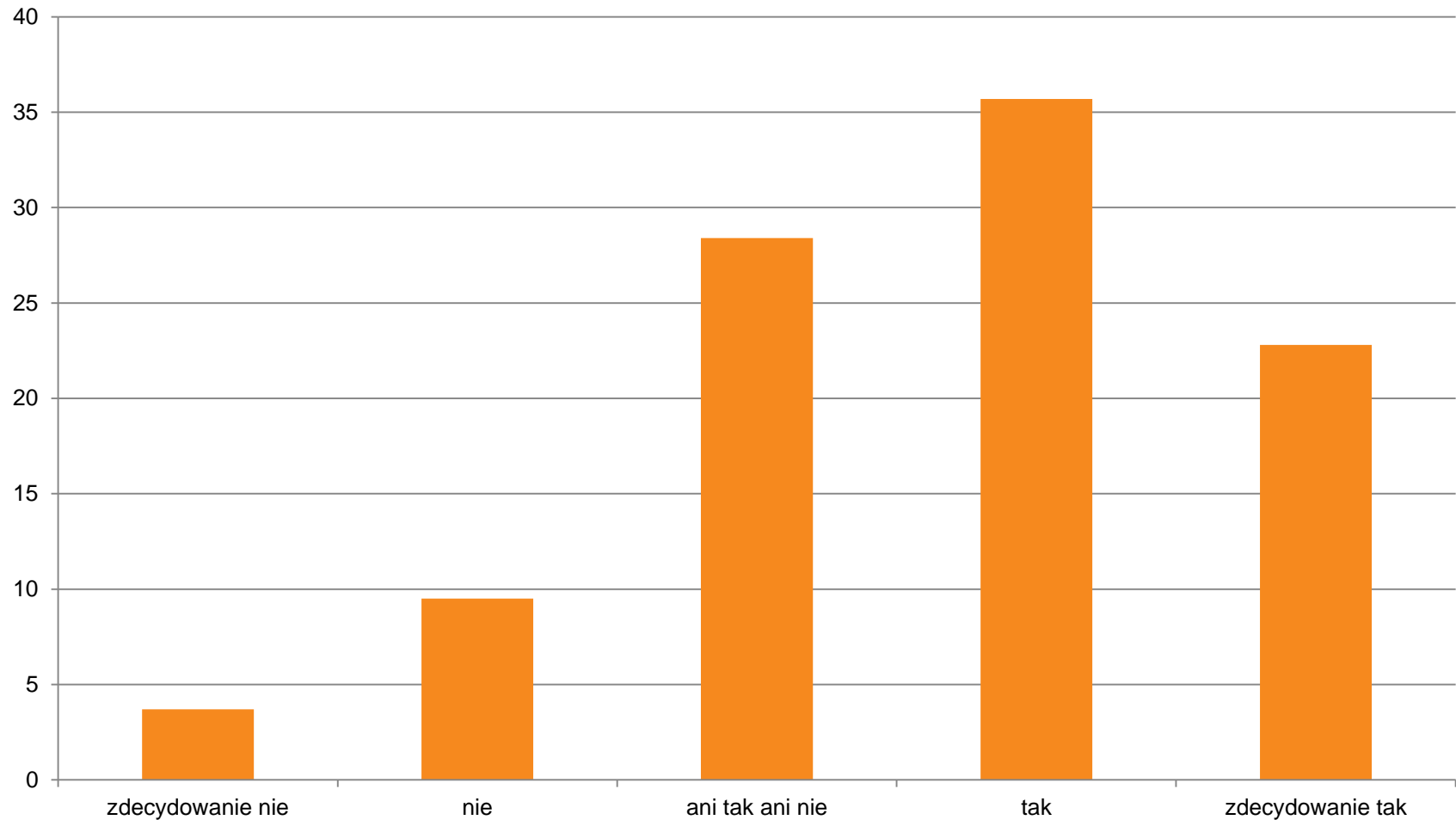
Łukasz Tanaś, Ludmiła Rycielska, Radosław Kaczan, Piotr Żylicz

Sondaż Wzorców Adaptywnego Uczenia się (Patterns of Adaptive Learning Survey) PALS

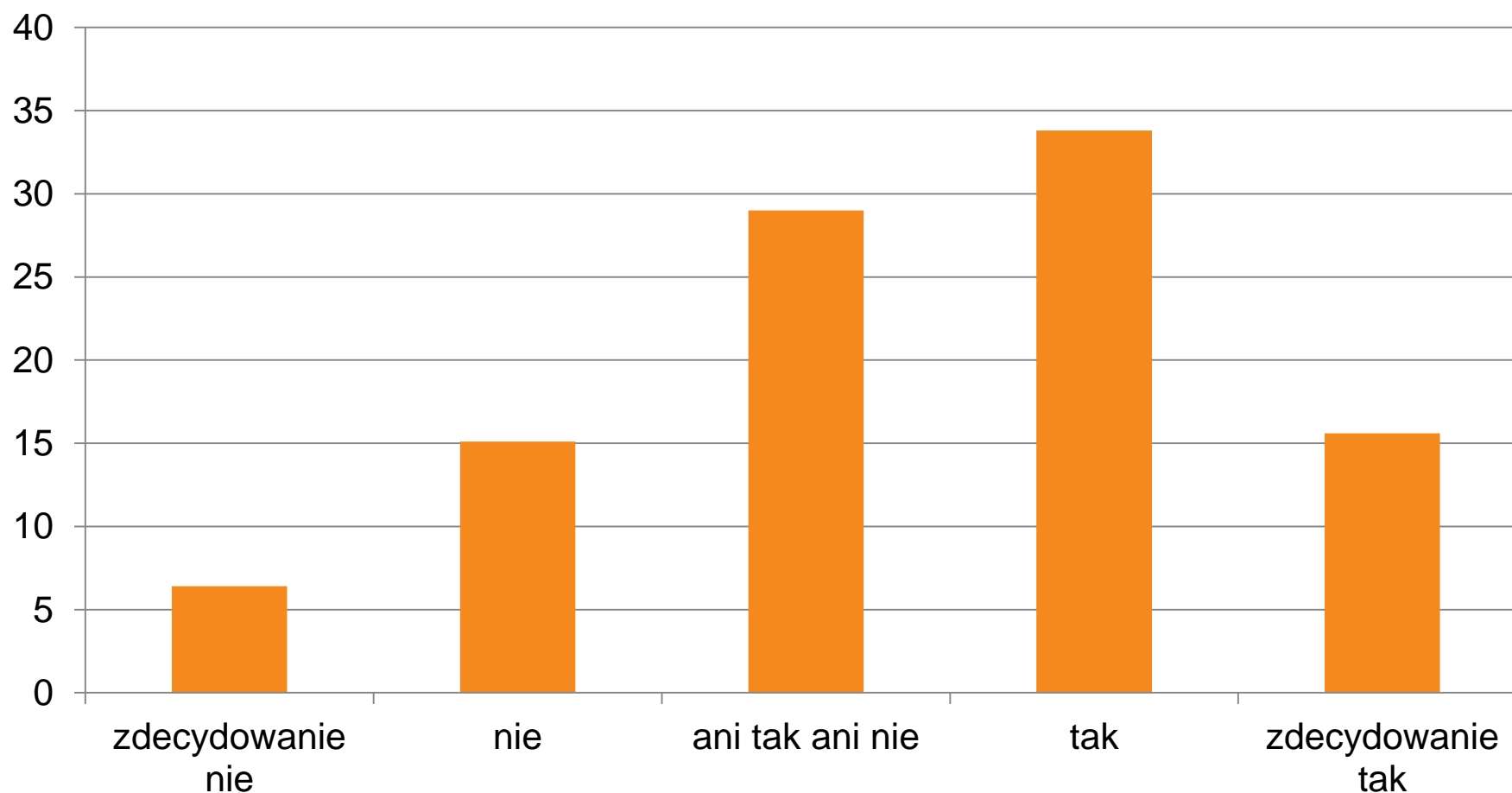
Chcę radzić sobie lepiej niż inni uczniowie w klasie

Sondaż Wzorców Adaptywnego Uczenia się (Patterns of Adaptive Learning Survey) PALS

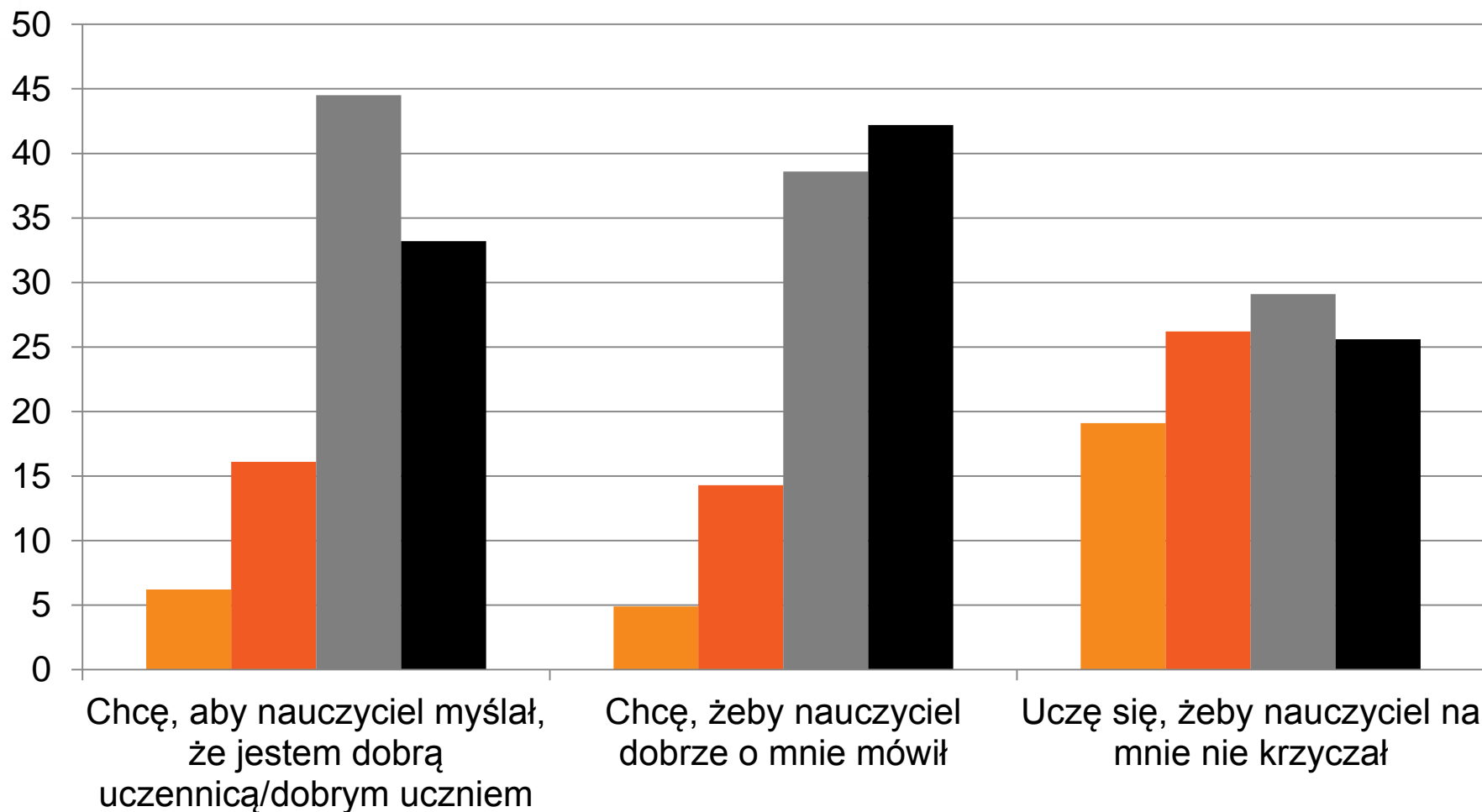
Jestem pewna/pewien, że będę w stanie poradzić sobie nawet z najtrudniejszym zadaniem podczas lekcji.

Kwestionariusz Samoregulacji Szkolnej (Academic Self-Regulation Questionnaire)

zdecydowanie nie   raczej nie   raczej tak   zdecydowanie tak

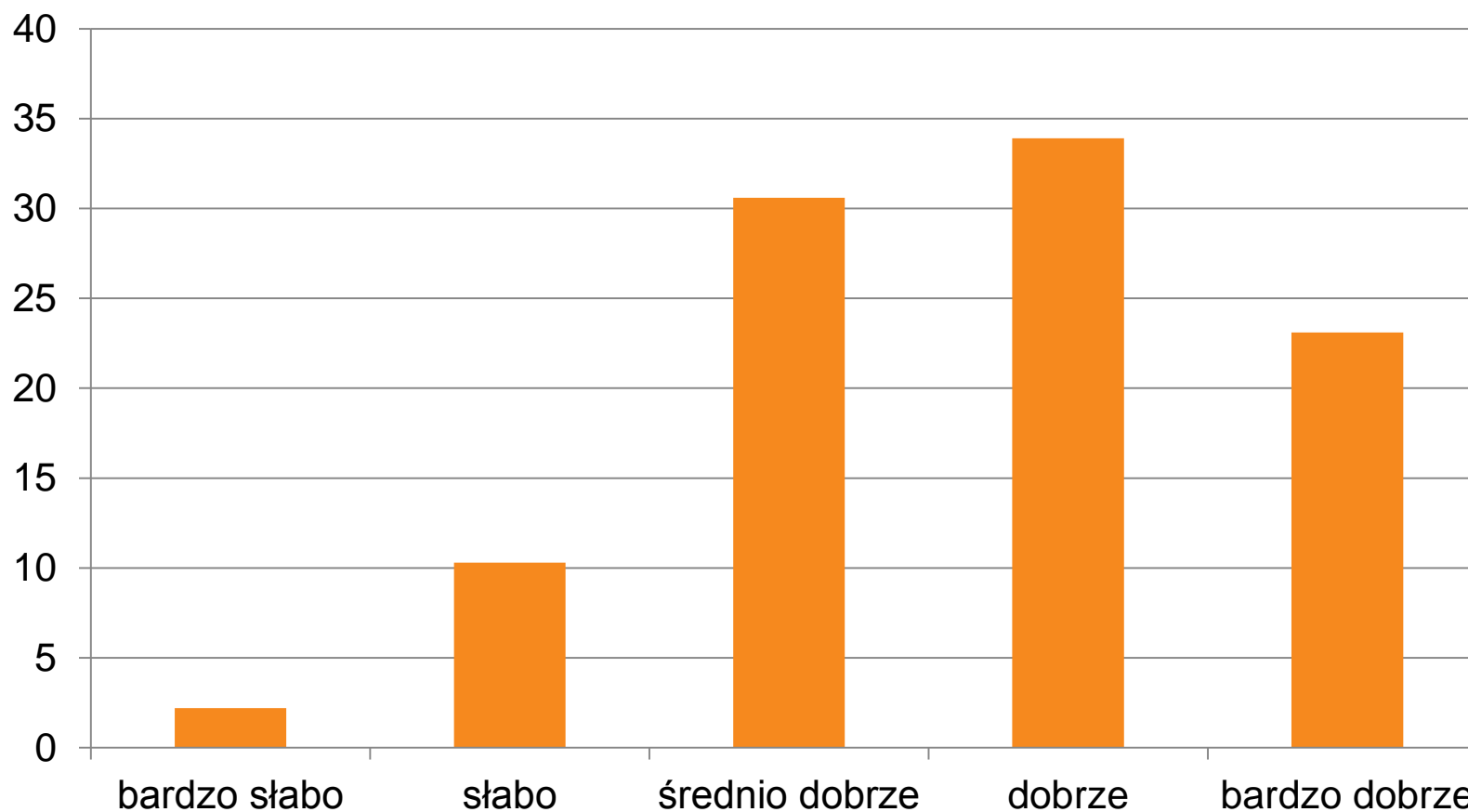

Kwestionariusz Poczucia Własnej Skuteczności (Self-Efficacy Questionnaire for Children)

Jak dobrze potrafisz wyrażać swoje zdanie, gdy koledzy z klasy nie zgadzają się z Tobą?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

entuzjaści
edukacji

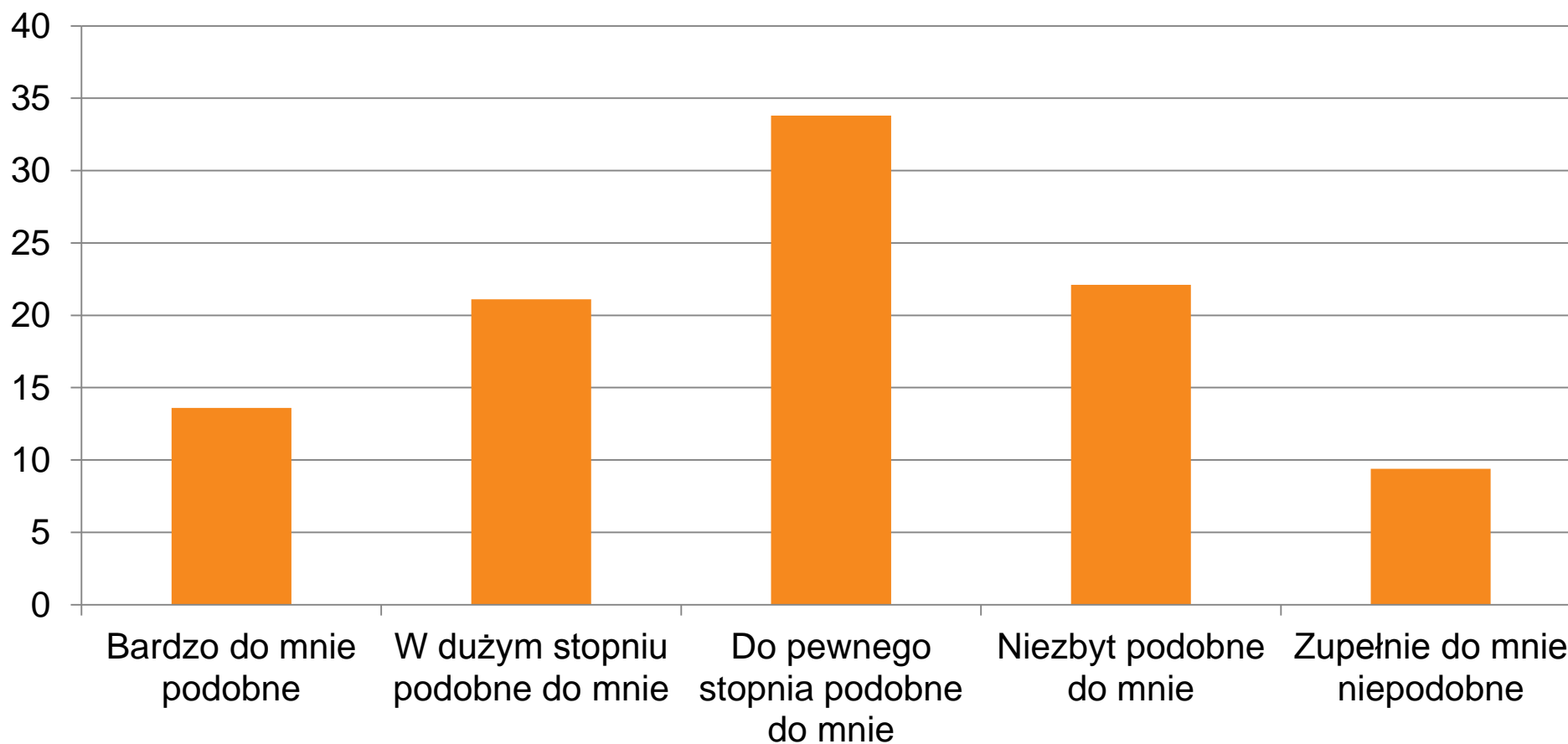
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

GRIT

jeśli napotkam problem, to robię więcej niż się ode mnie oczekuje

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

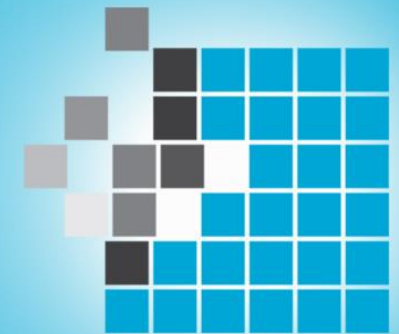

KONFERENCJA BADANIA W EDUKACJI

PODSUMOWUJĄCA PROJEKTY SYSTEMOWE:

**BADANIE JAKOŚCI I EFEKTYWNOŚCI EDUKACJI ORAZ
INSTYTUCJONALIZACJA ZAPLECZA BADAWCZEGO**

**ROZWÓJ METODY EDUKACYJNEJ WARTOŚCI DODANEJ
NA POTRZEBY WZMOCNIENIA EWALUACYJNEJ
FUNKCJI EGZAMINÓW ZEWNĘTRZNYCH**

Warszawa, 19-20 października 2015 r.

Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl

www.ibe.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

IBE

*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

